

L'Acadèmia

SOCIETAT CATALANA DE REUMATOLOGIA MÉS DE MIG SEGLE D'HISTÒRIA

BLANCA PARÉS i XAVIER TENA

Índex

Els inicis: 1947-1970	5
• <i>El congrés EULAR a Barcelona</i>	9
• <i>La SCR, pionera entre les societats internacionals</i>	14
La transició: 1970-1984	17
La “refundació”: a partir de 1984.....	21
• <i>Una societat científica i familiar</i>	22
• <i>Millorant la comunicació</i>	27
• <i>Inversió per fomentar la recerca</i>	30
• <i>Relació amb les institucions</i>	31
Consolidació al nou mil·lenni.....	33
• <i>Beques per a la recerca i la solidaritat</i>	36
• <i>Anàlisi de la situació de la reumatologia catalana</i>	38
• <i>Assessorament a les institucions</i>	39
• <i>Els grups de treball</i>	41
Epíleg	45
Annex	47
Agraïments	53

Els inicis: 1947-1970

El dia 1 d'abril de 1947, l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears va rebre una sol·licitud per constituir l'Associació de Reumatologia Catalana, per part d'una vintena de reumatòlegs (fig. 1). Entre ells hi havia els doctors Pedro Barceló Torrent, Jaume Rotés Querol i Ramon Cirera Voltà; aquest últim esdevingué el primer president. Altres personalitats de la medicina catalana com el doctor Joan Gibert Queraltó, catedràtic de Medicina, també van donar el seu suport.

“L'augment de l'interès de la classe mèdica en la Reumatologia i la reconeguda importància de les afeccions reumàtiques en el camp social” van ser les principals raons que els especialistes van exposar per crear aquesta societat, pionera al territori espanyol. La Sociedad Española de Reumatología es va fundar l'any següent, el dia 5 de juny de 1948¹.

¹ Ser.es [Internet]. La SER ¿Quiénes somos? [Citat: juny 2014] Disponible a:<http://www.ser.es/portada/Ser.php>

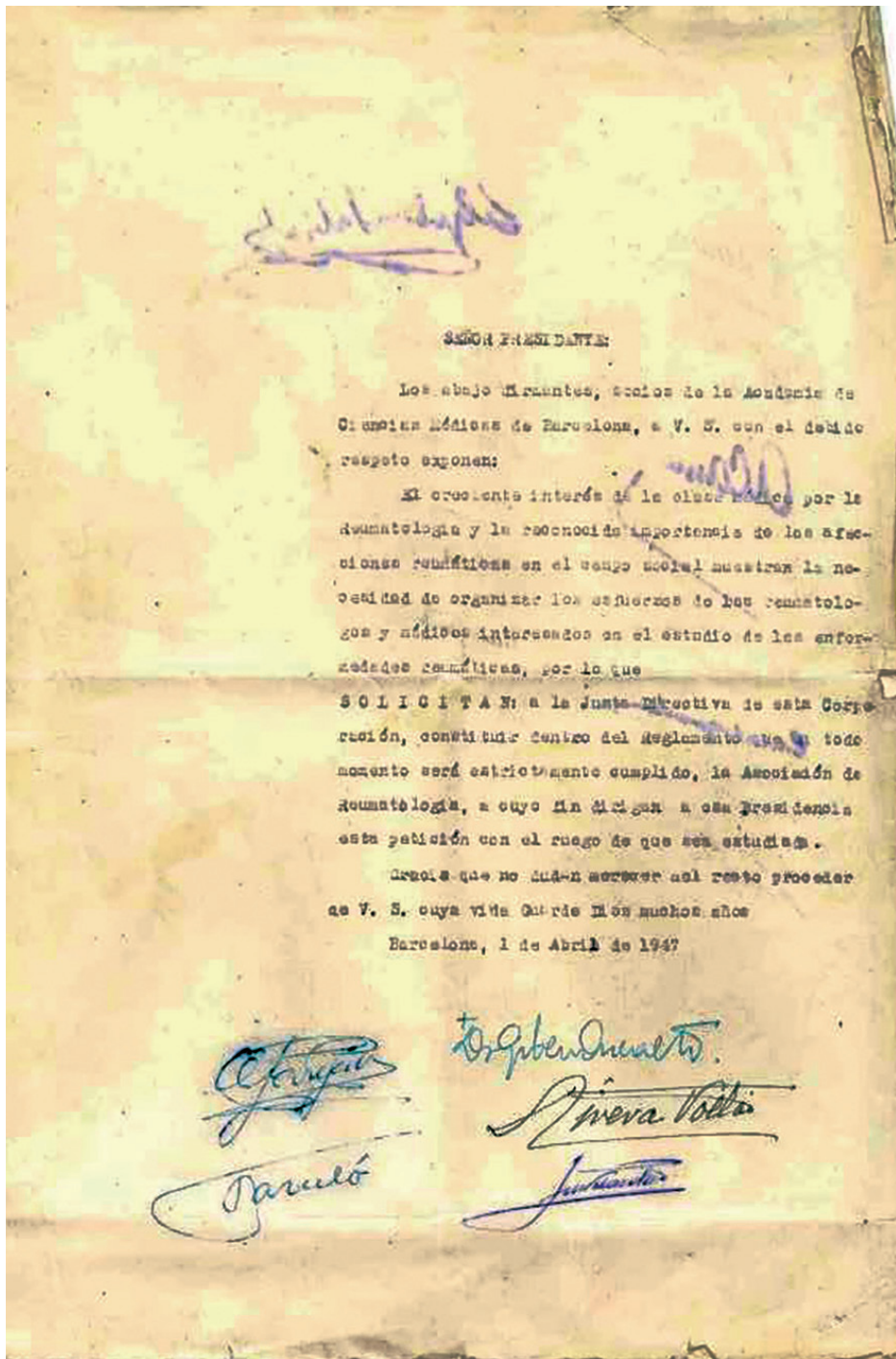

Figura 1. Document original en què representants de la Reumatologia Catalana van demanar la creació de la SCR. Font: Arxiu de l'Acadèmia de les Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

En aquella època, la voluntat principal no era només estudiar el reumatisme poliarticular agut, sinó veure en quin grau i amb quines característiques la malaltia afectava les estructures òssies, musculars i lligamentoses².

Malgrat que l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears va accedir a la sol·licitud, no va tenir cap paper important en la gestió de la Societat durant les primeres dècades de la seva història. El principal vincle que va haver-hi entre l'associació acabada de fundar -batejada posteriorment com a Societat Catalana de Reumatologia (SCR)- i l'Acadèmia va ser la cessió d'un espai de l'Acadèmia perquè es duguessin a terme les seves activitats. La primera seu es trobava, doncs, a l'actual Casal del Metge, al carrer de la Via Laietana, número 32, 2n pis, de Barcelona.

En aquesta seu va tenir lloc el dia 9 de febrer de 1948 la primera sessió clínica de la Societat. El títol de la ponència, a càrrec dels doctors Barceló Torrent, Piñol Aguadé i Rotés Querol, era: *“Consideraciones sobre la personalidad clínica de la psoriasis artropática”*. El contingut de la sessió, en què es definia la psoriasis artropática i les seves manifestacions clíniques, es va publicar als *Anales de Medicina*, la revista de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques en què es recollien les principals activitats de les diferents societats des de l'any 1907.

La SCR va celebrar aquest tipus de sessions monogràfiques en què s'analitzava una malaltia des dels seus inicis. Acostumaven a ser activitats que s'organitzaven el quart dimarts de cada mes a dos quarts d'onze del vespre i a les quals hi assistia un número

² Alegre Marcet, C.; Alegre de Miquel, C. La Reumatología en España durante el siglo XX.

reduït de reumatòlegs catalans. Als anys 50, la Reumatologia era una especialitat acabada de néixer i hi havia pocs metges dedicats a aquesta branca de la Medicina. De fet, no va ser una especialitat reconeguda pel *Ministerio de Educación* fins l'any 1952.

Les activitats durant els primers anys no van ser gaire més nombroses. Als anys 50 es varen projectar algunes pel·lícules didàctiques com *El práctico ante la actualidad reumatológica* o *El clínico ante la radiografía vertebral*, i es va continuar amb la metòdica de celebrar sessions mensuals de diferents continguts: l'osteoma osteoide, la gota femenina o les lesions òssies de la leucèmia, o bé, estudis sobre la síndrome de Sjögren o els canvis anatomopatològics de la malaltia òssia de Paget.

L'àmbit de la SCR sempre es va focalitzar al territori català. No obstant això, ja des dels inicis hi va haver col·laboracions concretes amb metges de la resta d'Espanya o de l'estranger. Per exemple, l'any 1954 es va organitzar una sessió de la qual fou ponent el Dr. Otto Kym de Basilea i el títol de la qual fou: "*Les problèmes rhumatologiques en Suisse*".

Les col·laboracions més freqüents que va promoure l'associació van ser amb societats de Reumatologia d'altres indrets com també d'altres especialitats. L'any 1955 es va celebrar la primera sessió conjunta de la qual es té constància, amb l'Associació de Biologia Mèdica per debatre la utilitat del tractament amb antipalúdics per a la poliartritis crònica progressiva, el nom amb el qual es coneixia l'artritis reumatoide. Als anys 60, la Societat va participar al I Simposi Internacional de Reumatologia Cibernètica (1961), que es va organitzar al saló d'actes del Casal del Metge, seu de la SCR. Igualment, es van explorar noves vies per expandir la seva presència en altres àmbits i especialitats, i es va demanar la possibilitat de participar a la IX Reunió Anual de l'Acadèmia, a Menorca, dedicada a les hemorràgies.

Encara que era una associació organitzada i metòdica, la col·laboració per part dels associats no era l'esperada als anys 60. Per salvar aquesta situació, la junta directiva va decidir fer una crida als associats amb la finalitat que aportessin una comunicació personal o un treball dut a terme als diferents hospitals. Les sessions pretenien que els reumatòlegs de casa prenguessin el protagonisme. Sense perdre el caràcter formatiu i científic, es movien dins d'un àmbit local.

El congrés EULAR a Barcelona

L'any 1951, Barcelona va acollir el *II Congrés Europeu de Reumatologia* (fig. 2). Malgrat que la SCR no va tenir cap lligam directe amb aquest esdeveniment i la seva organització, els principals responsables de la Societat van tenir el seu protagonisme.

Figura 2. Entrada de la Facultat de Medicina on es va celebrar el II Congrés Europeu de Reumatologia. Font: Imatge cedida per la doctora Isabel Rotés.

Tal com va recollir La Vanguardia (fig. 3), el doctor Agustí Pedro Pons va presidir el Congrés, el doctor Pedro Barceló Torrent en va ser el secretari general, i els doctors Rotés Querol i Batalla Boixet van participar com a ponents de sessions i moderadors de debats. Igualment, altres reumatólegs catalans com els doctors Ramon Cirera i Voltà, Cayetano Alegre-Marcel, Antoni Carreras Bayés, Ramon de Dalmases, A. Serra Peralba i Luis Sans Solà, tots ells amb un paper actiu a la SCR, van formar part del comitè organitzador (fig. 4 i 5).

Figura 3. Article sobre el congrés EULAR a La Vanguardia. Font: Hemeroteca de La Vanguardia.

Figura 4. El professor Pedro Pons (esquerra, primera fila) acompanyat de reumatòlegs reconeguts de l'època al congrés EULAR. Font: Imatge cedida per la doctora Isabel Rotés.

Figura 5. Els doctors Rotés (segon, esquerra) i Blanch (segon, dreta) al congrés EULAR. Font: Imatge cedida per la doctora Isabel Rotés.

D'aquesta manera, tant la Reumatologia catalana com els seus especialistes van tenir ressò dins de l'àmbit europeu. Aquest congrés internacional, en què es van tractar temes clàssics com la cel·lulitis -una de les denominacions antigues de la fibromiàlgia-, l'espondiloartritis anquilopoyética, la brucel·losis o el naixement de la cortisona (fig. 6); va ser la millor plataforma cap a l'estranger.

Figura 6. Vinyeta humorística publicada al *Diario de Informaciones del II Congreso Europeo de Reumatología. Liga Europea contra el Reumatismo.*

Aspectes endocrins del reumatisme o la terapèutica física dels ultrasons van formar part dels temes tractats pels reumatòlegs europeus que assistiren al congrés de Barcelona, en què es va tenir cura de tots els elements tècnics i organitzatius.

A tall d'anècdota, és possible que la daina que apareixia als cartells anunciadors d'aquest congrés EULAR servís com a font d'inspiració per crear el logotip de la Societat, encara vigent avui (fig. 7 i 8). O tal vegada, la daina fou l'animal escollit per representar la Societat com a símbol d'agilitat.

Figura 7. Logotip del Congrés EULAR (1951).

Figura 8. Logotip de la Societat Catalana de Reumatologia (vigent l'any 2015).

La Societat sempre ha demostrat ser molt conservadora amb la seva imatge i els canvis del logotip han estat mínims; fins i tot, més recentment, les propostes de diferents juntes directives per modernitzar el logotip no han reeixit. Des dels inicis, la Societat va fer ús d'aquest logotip, com també el de l'Acadèmia.

D'altra banda, el trasllat de seu, de l'Acadèmia de la Via Laietana al Passeig de la Bonanova número 47 de Barcelona -on compartia les instal·lacions amb el Col·legi Oficial de Metges de Barcelona-, també va suposar el canvi d'ubicació de la SCR. A partir d'aquell any (1969), les activitats es van convocar al nou espai, caracteritzat per ser de dimensions reduïdes però amb sales molt acollidores. Una de les primeres ponències presentades en aquest nou espai va ser el "*Diagnòstic etiològic de les paràlisis de l'espatlla: interès reumatològic d'algunes entitats clíniques*", que va córrer a càrrec dels doctors Pou Serradell i Casademont Vilaseca.

La SCR, pionera entre les societats internacionals

Durant aquests primers vint anys d'història, la Societat Catalana de Reumatologia va anar guanyant pes a Catalunya i situant-se com una societat pionera. Mentre a Europa, l'EULAR (Lliga Europea contra el Reumatisme) va anomenar el seu primer president l'any 1947 –mateix any de la fundació de la SCR–, a Espanya no es va fundar la SER (*Sociedad Española de Reumatología*) fins l'any 1948. Tot i així, hi ha indicis que l'any 1945 ja podria existir *la Sociedad Española de Reumatismo y Enfermedades Osteoarticulares (órgano oficial de la Sociedad Española de Reumatismo)*³.

El 1963 es va fundar a Sydney l'*Asia Pacific League of Associations for Rheumatology*⁴, i el 1969, la *Société Française de Rhumatologie*⁵. Anys més tard, el 1989, es va constituir l'*African League of Associations For Rheumatology*⁶ (AFLAR).

La Societat americana, però, va ser anterior a la fundació de la SCR. *L'American Rheumatism Association* (ARA) es va fundar l'any 1934, tot i que els orígens són anteriors, ja que es va constituir un primer comitè per al control del reumatisme (ACCR)⁷ l'any 1928. Posteriorment, l'any 1949, es celebrà el VIIè Congrés Internacional de Malalties Reumàtiques de l'ARA, a l'hotel Waldorf-Astoria de Nova York. En aquest esdeveniment, els doctors Barceló, Batalla, Piñol i Rotés van presentar una ponència sobre poliatritis

3 Llibre de comunicacions del II Congrés Europeu de Reumatologia (setembre de 1951), publicat com un número extra de la "Revista Española de Reumatismo".

4 Aplar.org [Internet], Asia Pacific League of Associations for Rheumatology. About APLAR. [Citat: juny 2014] Disponible a: <<http://www.aplar.org/Pages/Home.aspx>>

5 Sfr.larhumatologie [Internet], La Société de Française de Rhumatologie. Présentation. [Citat: juny 2014] Disponible a: <<http://sfr.larhumatologie.fr/sfr/SocieteSavante/index.phtml>>

6 Aflar.net [Internet], African League of Associations For Rheumatology. About AFLAR. [Citat: juny 2014] Disponible a: http://www.aflar.net/index.php?option=com_content&view=article&id=58&Itemid=86

7 Engleman ER. The history of ACR before 1970 [Citat: abril 2015] Disponible a: <file:///Users/blancaparesguana-bens/Downloads/ACR%20abans%20de%201970.pdf>

crònica i psoriasis en la que remarcaren trets característics com la localització a les articulacions interfalàngiques distals, la reacció periòstica, les lesions mutilants i l'afectació vertebral⁸.

El fet de figurar entre les primeres societats de Reumatologia evidencia el caràcter emprenedor i molt avançat per a l'època dels metges catalans que van decidir impulsar la Societat Catalana de Reumatologia. Entre tots ells, cal destacar en particular el pes del doctor Agustí Pedro Pons, Catedràtic de Patologia i Clínica Mèdiques a la Universitat de Barcelona, a qui reumatòlegs contemporanis defineixen com el veritable impulsor de l'especialitat. Fou ell qui va encoratjar els doctors Barceló, Cirera Voltà, Batalla i Solé Vicenç, des d'un inici, i al doctor Rotés Querol, posteriorment, a desenvolupar l'estudi de la Reumatologia com una especialitat, a partir dels coneixements adquirits tant a Catalunya com a arreu d'Europa i dels Estats Units⁹.

La presència d'aquests metges a congressos europeus i internacionals també va permetre que el panorama internacional conegués la realitat de la nova especialitat. L'EULAR a Barcelona, l'any 1951, va ser la màxima exposició de les capacitats dels nous reumatòlegs catalans.

En aquest primer període de la història de la SCR, els metges que es van encarregar d'establir els fonaments de l'associació i organitzar

8 Ard.bmj.com [Internet], The Seventh International Congress on Rheumatic Diseases.[Citat: juny 2014] Disponible a: <http://ard.bmj.com/content/8/4/302.full.pdf>

9 Tot i que diversos doctors de la SCR s'han format a l'estranger, cal remarcar els estudis sobre processos que afectaven les estructures de l'aparell locomotor del doctor Pedro Barceló a Alemanya, mentre que el doctor Batalla va estar amb Harry. M. Rose (Waalder-Rose) a Nova York (Estats Units) cap a la dècada dels cinquanta. També és destacable la formació del doctor Cirera Voltà a Aix les Bains, on també es va formar posteriorment el doctor Rotés i on, amb l'ajuda del reconegut professor Forestier, va descriure la "hipertosi anquilosant vertebral senil", anomenada també malaltia de Forestier-Rotés. La formació a Aix les Bains també havia de ser un dels objectius del doctor Alegre, que compartia beca amb el Dr. Rotés, però no va reeixir.

les primeres activitats com a presidents van ser els doctors Cirera i Voltà, Pedro Pons, Barceló Torrent, Sans Solà i Carreras Bayés¹⁰.

¹⁰ Llistat de totes les juntes directives de la història de la Societat Catalana de Reumatologia a l'annex, pàg. 47

La transició: 1970-1984

La SCR continuà amb la voluntat de ser una associació activa durant els anys 70. Alguns dels temes presentats o debatuts a les sessions científiques d'aquesta època varen ser: l'osteotomia de Coventry, la malaltia de Gaucher o el pulmó reumatoide, entre molts d'altres. També es van promoure col·laboracions amb d'altres associacions i es varen organitzar simpòsiums paral·lels malgrat que no era una pràctica habitual. Un d'aquests tingué lloc l'any 1970 i portava per títol: *Europa mèdica; estat actual del tractament amb esteroides anabolitzants*, organitzat a la seu de l'Acadèmia al passeig de la Bonanova. L'any 1974 es va organitzar una jornada conjunta amb l'Associació d'Anatomia Patològica sobre la membrana sinovial.

Durant aquesta dècada, els dirigents de la Societat, i el doctor Santamaria Agustí en especial, van intentar aportar un toc més institucional tot elaborant actes de les reunions que s'organitzaven. Aquesta pràctica, però, no va reeixir i hi ha pocs escrits sobre les reunions i sessions de la Societat d'aquell temps.

Igualment, la Societat es va adaptar als avenços de l'època i en ple règim franquista va començar a utilitzar la llengua catalana com a

via de comunicació, encara que el castellà era la principal llengua vehicular. El 1971 es va enviar la primera invitació en català de la qual es té constància, anunciant una sessió sobre l'artrosi de genoll, en la qual van participar com a ponents els doctors Cañadell, Figueras, Peinado, Escayola i Tresserra.

L'arribada dels anys 80 va implicar un gran canvi per a la Societat Catalana de Reumatologia. El doctor Asensi Roldós, president durant el quadrienni 1980-84, va denunciar públicament l'estat crític en què es trobava l'associació. *“Crec que no és cap secret per a ningú el mal moment que passa la nostra Societat. Les reunions mensuals i nocturnes del darrer dimarts de cada mes ja no tenen interès per a ningú, l'assistència a aquestes reunions és pràcticament nul·la, els diferents equips de Reumatologia de la nostra ciutat han perdut l'interès a presentar llurs treballs i, en fi, ni la constància ni l'esforç i, sobretot, la bona voluntat del meu antecessor el doctor Alabart Ferré, no han pogut acabar amb aquest estat de coses tan depriment”*, afirmava en un comunicat. D'aquesta manera, va evidenciar la situació complicada de la SCR, malgrat els esforços que les juntes directives ja havien fet des dels anys 60 per aconseguir una major implicació dels associats.

Per fomentar el canvi, el doctor Asensi Roldós va proposar un nou format d'activitats en què se substituïen les sessions nocturnes mensuals per un número més reduït de sessions anuals amb *“professors estrangers, reumatòlegs de la resta de l'estat espanyol i companys d'altres especialitats afins a la nostra”*. El programa, que es va repartir amb antelació entre els associats, constava de tres sessions dedicades als anticossos a les malalties reumàtiques, avenços en la espondilodiscitis i els problemes cervicals en reumatologia terapèutica. Seguint la proposta inicial, hi varen participar metges francesos com els doctors Pelletier de

París, Clot de Montpellier i Wackenheim d'Estrasburg i la doctora Barbara Ansell, de Londres.

A part d'aquestes sessions de caràcter més reduït, el doctor Asensi Roldós va organitzar el 30 i 31 de març de 1984 el *I Simposi Oficial i Internacional de la Societat Catalana de Reumatologia*. El simposi es va celebrar a l'Auditorium Banca Catalana, a l'avinguda Diagonal, 662-664 de Barcelona i va estar recolzat per l'Hospital de Malalties Reumàtiques.

Els temes principals d'aquest simposi van ser les espondiloartritis i la poliartritis reumatoide. Durant dues mitges jornades es van organitzar exposicions i col·loquis amb ponents d'arreu d'Europa (fig. 9).

Després de la celebració d'aquest simposi, el doctor Asensi Roldós va deixar el càrrec de president i el doctor Rotés Querol el va substituir amb la voluntat de fer un gir en la gestió i les activitats de la Societat Catalana de Reumatologia.

B. Amor	Cap de Servei. Clínica de Reumatologia. Hospital a París
G. Ercilla	Departament d'Immunologia de l'Hospital Clínic de Barcelona
E.D. Harris	Professor i Cap de Departament de Reumatologia. Academic Health Science Centre. New Brunswick, USA
E.C. Huskisson	Cap de Departament de Reumatologia, St. Bartholomew's Hospital. Anglaterra
J.M.H. Moll	Reumatòleg consultor. Sheffield Centre for Rheumatic Diseases Anglaterra
J. Obach	Director de l'Hospital de Malalties Reumàtiques. Barcelona
V. Pipitone	Director de la Càtedra de Reumatologia. Universitat de Bari. Itàlia
J. Poal-Manresa	Cap de Servei de Cirurgia Ortopèdica de l'Hospital de Malalties Reumàtiques. Barcelona
C. Sánchez Álvarez-Pedrosa	Cap de Departament de Radiodiagnòstic. Hospital Clínico San Carlos. Madrid

Figura 9. Participants al I simposi Oficial i Internacional de la Societat Catalana de Reumatologia (març de 1984).

La “refundació”: a partir de 1984

“Diuen els llibres que Plató impartia el seu ensenyament al jardí d’Akademos i d’ací vindria el mot acadèmia. La paraula ha fet fortuna i als nostres temps la trobem arrelada amb diferents significats. Potser el que interessa en aquest cas és un dels que dóna el Diccionari Fabra: “Societat artística o científica constituïda per a l’avançament de les bones lletres, de les arts o de les ciències, o d’una ciència o art”. La nostra seria doncs una societat mèdica constituïda per a l’avançament de la Reumatologia”. D’aquesta manera començava l’escrit que el doctor Rotés Querol va difondre en ser nomenat president de la Societat Catalana de Reumatologia a finals de l’any 1984. Un nomenament que va suposar un punt d’inflexió en la història de la Societat.

El text, escrit el 5 d’octubre de 1984, continuava així: “La meva il·lusió és aconseguir una Reumatologia catalana sòlida, estructurada, que exigeixi respecte i mitjans als diferents llocs de la sanitat catalana per aconseguir les seves finalitats assistencials, d’ensenyament i d’investigació. Per tot això la junta actual ha fet un programa de treball instituint reunions de treballs bimensuals. La reunió preparatòria amb els caps de les diferents unitats i amb reumatòlegs que treballen isolats, fou estimulante i positiva. Tots, sense excepció, s’apuntaren a la tasca”.

El reconegut reumatòleg va implantar així un nou model d'activitats en què es celebrava una sessió el primer divendres de cada dos mesos anomenada "matinal". La primera tingué lloc el dia 5 d'octubre de 1984. Segons va comunicar el doctor Rotés als socis, la iniciativa va ser ben rebuda pels assistents a la reunió i va haver-hi *"una discussió viva i sense acritud, intel·ligent i intel·ligible"*. A part, el doctor va remarcar que: *"l'èxit d'aquestes trobades no està en la quantitat de gent que assisteixi a la primera, sinó en la que hi assistirà d'ací a un o dos anys, quan les matinals de l'Acadèmia hagin passat a ésser un esdeveniment habitual per als reumatòlegs"*. Com si es tractés d'una premonició, aquest model de sessió, definit per alguns reumatòlegs com a "reunions de caràcter familiar", es va convertir en un fòrum científic i didàctic que s'ha mantingut fins a l'actualitat.

Una societat científica i familiar

El caràcter familiar d'aquestes sessions, però, era només un exemple més de l'ambient que s'havia viscut a la Societat Catalana de Reumatologia des de la seva fundació l'any 1947. Malgrat la voluntat d'alguns presidents d'aconseguir una societat ambiciosa i amb activitats que estimulessin el coneixement i el reconeixement de la reumatologia a Catalunya, la Societat no va tenir mai un caire gaire institucional.

A part del nomenament dels càrrecs de les diferents juntes -president, vicepresident, secretari, vicesecretari-tresorer i primer i segon vocal-, de la convocatòria oficial de les reunions i seminaris, o d'alguns anuncis més esporàdics o invitacions a ponents internacionals o a d'altres associacions mèdiques, no es fomentaven altres activitats més institucionals. Tampoc hi havia

actes o butlletins que recollissin més detalladament els continguts de les sessions fins els anys 80-90 tot i que el doctor Casademont Vilaseca ho intentà sense reeixir. Fou el doctor Rotés Querol qui va impulsar la redacció del *Butlletí de la Societat Catalana de Reumatologia* amb l'objectiu que les “sessions no es quedin sense testimoni escrit”, però, tampoc ho va aconseguir immediatament: “He pensat que podria ésser interessant fer el resum de la primera de les nostres reunions, però no ho faré habitualment; ni jo en tinc ganes ni els consocis es mereixen aquest càstig” (fig. 10a i 10b).

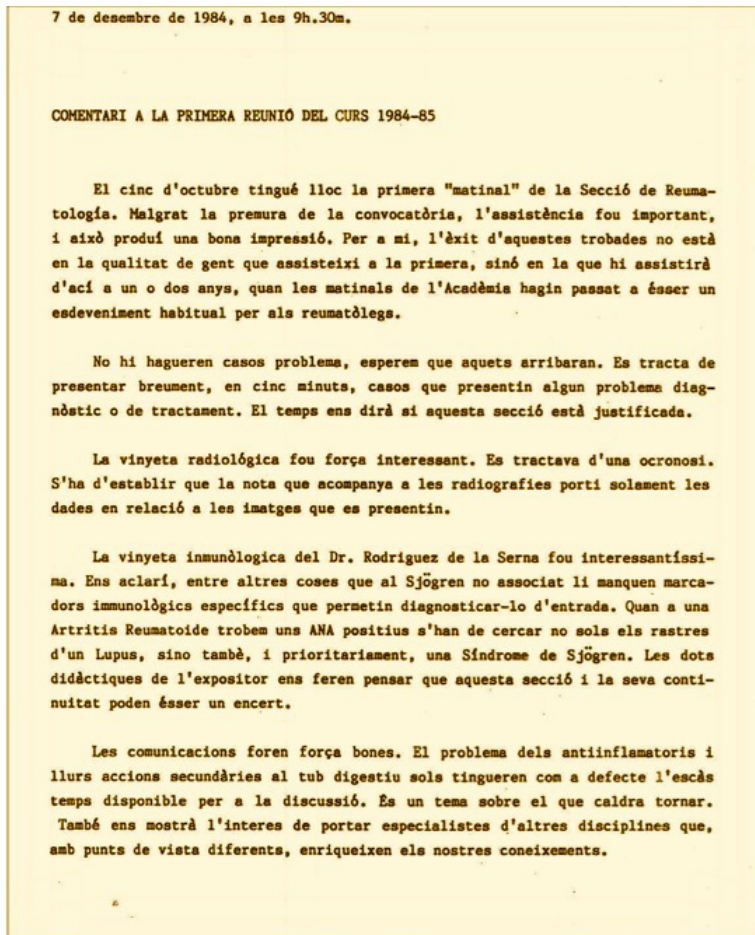

Figura 10a. Avaluació de la primera "matinal" de la Societat Catalana de Reumatologia. Font: Arxiu de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

Igualment la sèrie de 17 artritis costocondrals per *Candida Albicans* en els drogasdictes fou una peça major, tant per la seva rabiosa actualitat com pels molts problemes i misteris que en aquets primers moments comporta. Comunicacions com aquesta són les que fan viva la Reumatologia.

El cas tancat analitzat pel Dr. Sanx amb tanta senzillesa com encert, fou excel·lent. Era una fluorosi. Penseu que és la primera fluorosi hídrica aclarida al nostre país. El protagonista va ésser l'aigua de Vichy Catalan. A part del mecanisme perquè el malalt en bebia tres litres al dia, posat en clar pel Dr. Del Olmo, el seu suggeriment que algunes poblacions del nostre país (Quart, Llagostera, Caldes de Malavella) la concentració de Fl a les aigües de consum domèstic està al voltant de 7,5 mg/l, obra una perspectiva nova ja que aquestes aigües poden ésser un excel·lent preventiu per a l'osteoporosi. Val la pena fer els estudis epidemiològics per a confirmar-ho. Esperem que d'ésser així, no ens n'apugin el preu.

Finalment l'Andrei Calin ens detectà amb la seva lliçó sobre el Reiter, sense refugiar-se en l'exposició de la lliçó clàssica sinó que ens plantejà els problemes, les incògnites i els camins per on va la investigació. El Reiter és potser l'artritis més freqüent en l'home jove. Ens dona també el tractament pels casos cronicats que no responen als antiinflamatoris, 1 mg/ Kg/ dia durant un mes i si no millora, 2 mg/ Kg/ dia un altre mes i si tampoc respon, anar passant com es pugui. Em sembla més una proposta que un tractament amb garanties, però ja és qualcom, en front d'una situació en la que sovint estem indefensos.

En conjunt faria tres remarques. La sessió fou massa llarga. En el futur fixarem el final per a la una del migdia. Com a contrast, malgrat l'esforç d'atenció que tantes hores representen, l'interès fou tant gran, que falta temps per a tot el que els participants desitjarien discutir. Això és més difícil de solucionar, però és un bon indicador. El que més m'agrada fou la qualitat de la discussió, viva i sense acritud, intel·ligent i intel·ligible.

L'actual generació de reumatòlegs és, no una esperança, sinó una realitat. Haurà valgut la pena posar en marxa aquest crisol que pretén ésser l'Acadèmia on les qualitats es decantin i purifiquin.

J. Rotés Querol

Nota: he pensat que podia ésser interessant fer el resum de la primera de les nostres reunions, però no ho faré habitualment; ni jo en tinc ganes ni els consocis es mereixen aquest càstig.

Figura 10b. *Avaluació de la primera "matinal" de la Societat Catalana de Reumatologia.*
 Font: Arxiu de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

El doctor Rotés va impulsar també els treballs multicèntrics per fomentar la col·laboració dels reumatòlegs dels diferents hospitals i coordinar l'esforç de molts, tal com "*la medicina actual exigeix i necessita per avançar*".

De manera simultània, la SCR continuava la relació amb altres associacions. L'any 1986 es va celebrar una sessió conjunta amb la Societat Catalana d'Endocrinologia i Nutrició i l'any 1988 amb la Societat Catalana de Medicina Interna. També es convidava a participar a les sessions a ponents estrangers molt reconeguts com el doctor Ralph Schumacher, professor a Filadèlfia (Estats Units), el qual va parlar de "*La membrana y el líquido sinovial en la clínica e investigación reumatológica*", l'any 1988.

El doctor Enrique Lience va succeir el doctor Rotés l'any 1989. Amb la nova presidència es van mantenir totes les activitats destinades a compartir coneixements i aconseguir una reumatologia catalana més cohesionada. Una de les seves majors preocupacions i innovacions, però, va ser la revisió dels estatuts de l'associació i permetre el cobrament d'una quota anual –unes 1.000 pessetes d'abans equivalents a 6 € actuals- per tal que la Societat disposés de fons per a dur a terme les diferents activitats. La proposta va ser acceptada a l'assemblea. Fins a aquell moment, els socis només pagaven la quota a l'Acadèmia, la qual cosa permetia disposar d'un espai per a celebrar les reunions científiques. Altres fonts per a la Societat eren alguna aportació personal i patrocinis esporàdics de la indústria farmacèutica.

Durant la presidència del doctor Lience es va introduir una nova pràctica que encara es manté: la sessió inaugural del curs, al mes d'octubre, es traslladava a diferents hospitals de fora de Barcelona per tal que servís per recolzar el paper dels reumatòlegs dels hospitals comarcals. Des de llavors, capitals catalanes i altres poblacions importants han estat la seu d'aquestes sessions fins a l'actualitat.

El doctor Lience també es va implicar en fer reviure la Lliga Reumatològica Catalana, una associació per a malalts reumàtics

i els seus familiars creada pel doctor Tomás Escué el 1984. En aquesta empenta hi contribuïren decisivament els doctors Josep Granados, Maria Antònia Brancós, Ivonne Breyse i Pere Benito. Malgrat ser una associació independent de la Societat Catalana de Reumatologia, la relació entre ambdues entitats sempre ha estat molt estreta: el consell mèdic assessor de la Lliga està format per reumatòlegs implicats amb la SCR i totes dues entitats s'han donat suport sempre que ho han necessitat.

Una altra iniciativa fou l'atorgament de la distinció com a membres de mèrit de la Societat al doctor Jaume Rotés i al senyor Sebastià Berga i Carreras, delegat d'un laboratori farmacèutic i sempre molt implicat amb la Lliga Reumatològica. Un any més tard, el doctor Lience també va rebre la mateixa distinció (fig.11 i 12).

Figura 11. Diploma honorífic. Font: Arxiu de l'Acadèmia de les Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

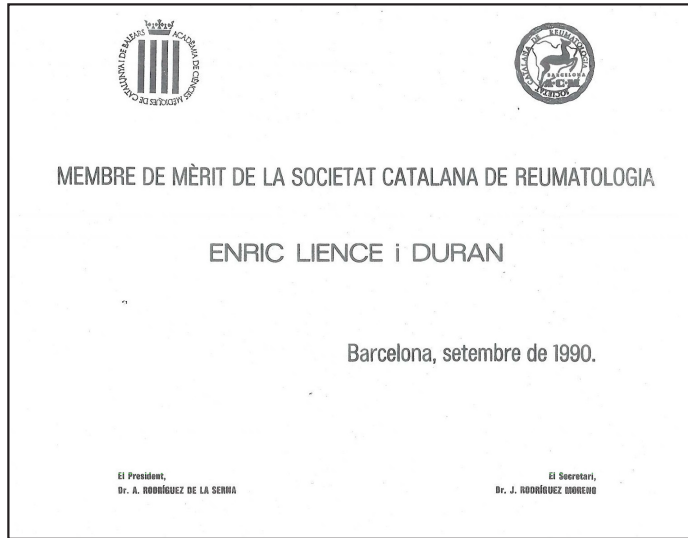

Figura 12. Diploma honorífic. Font: Arxiu de l'Acadèmia de les Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

Millorant la comunicació

La gestió de la Societat Catalana de Reumatologia va patir algunes modificacions durant la dècada dels 90. El dia 1 de març de 1990 la SCR es va registrar com a entitat jurídica al Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Vuit anys més tard, el 1998, la junta presidida per la doctora Isabel Rotés, la primera dona presidenta de la història de la Societat, va firmar un conveni amb l'Acadèmia i amb la seva fundació privada i acordaren la cessió a aquesta darrera de la gestió comptable i econòmica de la Societat, amb *"l'establiment de les condicions que es creguin convenientes per a la Societat"*.

Arran d'aquest conveni amb la Fundació, la nova junta liderada per Jordi Carbonell -successor de la doctora Rotés- es va veure obligada a modificar els estatuts; les esmenes foren aprovades a l'assemblea general extraordinària feta a finals de 1998. Entre elles, es va establir limitar la publicitat de la pertinença a la Societat Catalana de Reumatologia amb finalitat comercial.

Les juntes dels anys 90 van apostar per una millor comunicació tan interna com externa. L'any 1992, durant la presidència del doctor Arturo Rodríguez de la Serna, es va publicar el *Full de la Societat Catalana de Reumatologia* amb notícies dels reumatòlegs, anuncis de les reunions, cursos i congressos, a més de treballs d'investigació. A més, es va elaborar un directori dels associats per millorar la comunicació entre ells. Totes dues iniciatives, però, van ser de curta durada i no s'han tornat a repetir fins a l'actualitat. Paral·lelament, l'any 1997 es va dedicar una sessió a celebrar el 50è aniversari de la Societat Catalana de Reumatologia, en què la doctora Sara Marsal i el doctor Joan Maymó van presentar un resum de la història de la Societat Catalana de Reumatologia. També es va proposar d'escriure un llibre sobre la història de la Societat i es va fer un homenatge als antics presidents (fig. 13).

Figura 13. Sessió commemorativa del cinquantenari de la fundació de la Societat Catalana de Reumatologia. Font: Arxiu de l'Acadèmia de les Ciències Mèdiques de Catalunya i Balears.

Les noves juntes de la Societat Catalana de Reumatologia van treballar per a una millor comunicació externa, participant en la publicació de llibres com *De l'artrosi, parlem-ne* (1998, ACV Edicions) i sent més actius amb els mitjans de comunicació. En aquest sentit, el doctor Joan Maymó va impulsar una col·laboració amb Onda Radio en què metges de la SCR participaven en un programa divulgatiu de l'emissora.

Un altre projecte de comunicació externa posat en marxa, i que actualment és una de les prioritats, va ser la creació l'any 1999 del web de l'associació: www.screumatologia.org. El doctor Antoni Gómez Centeno va ser el responsable del llançament i manteniment d'aquest espai web clau per a adaptar-se a les noves tendències i tecnologies. Als seus inicis, la web contenia informació sobre les activitats de la SCR, les beques que concedia, informació sobre els hospitals amb Serveis de Reumatologia, sobre altres societats i lligues de Reumatologia, com també vincles amb les revistes més importants de Medicina i de Reumatologia, entre altres serveis (fig. 14).

Societat Catalana de Reumatologia

Inici

LA SOCIETAT

- La junta
- Estatuts
- Fer-se soci

ACTIVITATS

- Calendari
- Activitats societat
- Extraacadèmiques
- Casos Clínics
- Sessions online
- Reunions anteriors
- Consens

ALTRES

- Beques i Premis
- Enllaços
- Borsa de treball
- Patrocinadors

Casos Clínics de les sessions amb solucions

Contacta amb la Societat screumatologia@academia.cat

PROPERA ACTIVITAT

Abril 10 2015 Sessions Clíniques 2014-2015
Sessió ordinària
Del 3 d'octubre de 2014 al 5 de juny de 2015
10-04-2015 | 09:00 - 14:00 | Sala 10

NOTÍCIES

Document sobre el tractament de l'osteoporosi postmenopàusica amb denosumab
Barcelona, juny 2012
[veure document]

Normativa grups de treball de la Societat Catalana de Reumatologia
Barcelona, desembre 2011
[veure document]

Comparexença de l'Acadèmia al Parlament de Catalunya
[veure informació]

Teràpia biològica a l'artritis crònica - Document de consens
[veure carta]
[veure document]

Pla director de les malalties reumàtiques I de l'aparell locomotor
Barcelona, setembre 2010

Figura 14. Web actual de la Societat Catalana de Reumatologia (any 2015). Font: www.screumatologia.org

Inversió per fomentar la recerca

Quant al caràcter científic de la Societat, durant aquesta dècada es van mantenir les iniciatives impulsades als darrers anys i es va fer una major inversió en fomentar la recerca. Gràcies a les subvencions de la indústria farmacèutica, es comencen a promoure moltes beques destinades a la investigació. Entre 1991 i l'any 2000, es van convocar beques per a l'estudi dels aspectes clínic-epidemiològics més importants de la reumatologia i altres per potenciar la col·laboració científica entre diferents hospitals. També es van atorgar beques per a estades curtes a l'estranger, amb l'objectiu de facilitar l'accés a centres que treballassin en el camp de la reumatologia.

Amb l'esperit que *“la SCR ha de ser facilitadora, no fiscalitzadora”*, es varen concedir beques a membres de la Societat per a alguns estudis proposats per ells mateixos. La Societat va accedir a col·laborar-hi econòmicament amb la condició que no hi hagués una font d'ingressos paral·lela.

Una de les beques fou destinada a fer un estudi sobre l'estat de la reumatologia a Catalunya. La seva finalitat era conèixer la situació de l'especialitat i, més concretament, tenir una font d'informació fiable per defensar-la. L'estudi, publicat l'any 1990 pel doctor Joan Miquel Nolla¹¹, denunciava que la situació de l'assistència reumatològica a Catalunya presentava “notables deficiències” i es proposava “entrar en contacte amb els poders públics”, com també constituir una comissió mixta entre la Conselleria de Sanitat de la Generalitat de Catalunya i la Societat Catalana de Reumatologia,

11 Nolla JM. Estado de la reumatología asistencial en Cataluña. Rev Esp. Reumatol. 1990;17:144-6.

amb la finalitat de solucionar la situació a mitjà termini. L'estudi es va repetir l'any 1997 pel doctor Joan Miquel Nolla i la doctora Carmen Gómez Vaquero i les conclusions van ser bastant similars.¹² Es va denunciar la situació del moment com a "insatisfactòria" i els punts clau varen ser: 1) no hi havia suficients reumatòlegs al sector públic a Catalunya; 2) tretze hospitals de Catalunya dependents del sector públic no disposaven de reumatòleg; i 3) faltaven reumatòlegs a l'àmbit d'atenció primària. Per això, tal com afirmaven els autors de l'estudi, *"es va procedir a establir contactes amb les autoritats sanitàries catalanes amb la finalitat de millorar la situació"*. La persona que va liderar aquests contactes va ser la doctora Rotés, presidenta de la SCR en aquell moment, la qual va aprofitar l'estudi per fer una campanya de comunicació *"La reumatologia té poca visibilitat i unes fronteres poc definides"*. Mitjans de comunicació com el diari Avui i emissores com Ràdio Nacional d'Espanya a Catalunya i Ràdio Estel es van fer ressò de la campanya i es van obtenir bons resultats.

Relació amb les institucions

Per tal de millorar la situació, a finals dels 90 els doctors Pere Benito i Xavier Tena van passar a ser els responsables del contacte amb l'administració. Igualment, es van promoure reunions entre els caps de servei dels principals hospitals de Catalunya i residents, individualment i conjuntament, per tal de debatre la reumatologia del moment i poder millorar els aspectes insatisfactoris.

¹² Nolla JM, Gómez Vaquero C. Estado de la asistencia reumatológica en el sector sanitario público de Cataluña. Rev Esp Reumatol. 1997;24:298-301.

El contacte amb la *Sociedad Española de Reumatología* -amb la qual sempre havia estat lligada, atès que molts membres de la SCR també han tingut un paper rellevant en la gestió de l'associació espanyola- es va mantenir i, en certs aspectes, intensificar. Una de les prioritats a finals del 90 va ser establir quins eren els punts més importants en què la Societat catalana podia col·laborar amb l'espanyola.

La Societat també vetllà per obtenir els recursos necessaris per a la investigació. L'any 1984, el doctor Rotés Querol ja havia denunciat públicament que faltaven metges de plantilla dedicats exclusivament a la recerca.

Paral·lelament, la Societat va continuar amb la seva activitat de col·laborar amb altres entitats, com l'acte conjunt amb la Societat Basca de Reumatologia (1998) i amb la Lliga Reumatològica d'Astúries (1999). També es va oferir com a col·laboradora de l'*Osteoarthritis Research Society International* a Barcelona (2000). A més petita escala, va impulsar la celebració d'una reunió a Andorra (1990), un simposi per a especialistes (1997) i una jornada científica (1999), com també cursos anuals per a metges de família organitzats conjuntament amb la Societat Catalana de Medicina Familiar i Comunitària.

Així va arribar a la fi del segle XX, després de més de mig segle d'història amb una estructura més sòlida i uns objectius més definits.

Consolidació al nou mil·lenni

El nou mil·lenni va començar amb força a la Societat Catalana de Reumatologia. A part de continuar amb projectes com els que s'havien dut a terme durant els anys anteriors, l'associació va decidir participar en un projecte molt ambiciós: La Marató de TV3 (fig. 15). Després d'una primera empenta de la Lliga Reumatològica Catalana, que va tenir la iniciativa d'intentar aconseguir una Marató dedicada a malalties reumàtiques, la SCR va presentar un dossier en què s'argumentava el pes de Catalunya en la investigació d'aquestes malalties. *“La producció científica de la reumatologia espanyola representa un 5,7% de l'europea i un 3,2% de la mundial. També contribueix en un 1,2% a la producció científica total espanyola. Més de la meitat d'aquesta producció científica es fa a Catalunya. El progrés que ha tingut la reumatologia en el camp de la investigació durant l'últim decenni és paral·lel al de la majoria de les altres especialitats”*, s'exposava.

A la tardor del 2001, la Comissió Assessora de la Fundació del Patronat de la Marató TV3 va fer públic que la pròxima edició es dedicaria conjuntament a l'artritis reumatoide -i per extensió a les artritis cròniques que comporten destrucció articular i invalidesa- i

a la malaltia de Crohn. Aquella edició de la Marató¹³, presentada el 15 de desembre de 2002 per Júlia Otero i Ramon Pellicer, va aconseguir més de 4,5 milions d'euros que es van destinar a 20 projectes, 11 dels quals van ser per a gastroenterologia, 5 per a la investigació bàsica de la inflamació i 4 per a reumatologia.

La Societat Catalana de Reumatologia es va mostrar en desacord amb el repartiment i així ho va fer saber el doctor Xavier Tena -president de la Societat en aquell moment- al president de la Fundació de la Marató.

Figura 15. Cartell de La Marató. Font: Banc d'imatges de TV3.

Apart d'aquesta iniciativa mediàtica, també es va comprometre amb d'altres activitats amb un ressò important fora de Catalunya com la jornada mundial per a la prevenció de les malalties reumàtiques en el si del programa *Aliança contra l'artritis* promogut per l'EULAR, a la qual es va adherir. També es va sumar a la campanya "*Artritis Reumatoide, dale el alto*", promoguda per la *Sociedad Española de Reumatología* amb l'objectiu de sensibilitzar als metges per al diagnòstic precoç de l'artritis reumatoide.

13 TV3.CAT [Internet] Web oficial de TV3 - Arxiu [Citat: Desembre 2015] Disponible a: <http://www.tv3.cat/marato/arxiu/2002>

Paral·lelament, la Societat Catalana de Reumatologia va continuar participant en projectes que ja s'havien iniciat en anys anteriors, com un curs de reumatologia per a metges de família. Aquesta iniciativa es feia per motius acadèmics i no pas per a obtenir beneficis per a la Societat, ja que eren mínims. S'organitzaren també reunions conjuntes amb altres societats de l'Estat espanyol: Societat Valenciana de Reumatologia (2000), Sociedad Aragonesa de Reumatología (2004) –gens reeixida- i Societat Catalano-Balear de Reumatologia (2006).

A més, es van organitzar reunions amb societats d'altres especialitats com la Societat Catalana de Digestologia per parlar dels nous antiinflamatoris. El doctor Raimon Sanmartí, president de la SCR de l'any 2005 fins el 2009, va promoure una reunió conjunta amb la Societat Catalana de Farmàcia per debatre els aspectes més importants de les teràpies biològiques. També ha recolzat la difusió d'altres iniciatives com el *Symposium Internacional en Avances en Osteoporosis* (a partir de la segona edició), el *III Simposio de Patología Ósea* (2010) i el *9th World ICRS Congress -International Cartilage Repair Society-* (2010), el *Curs de Malalties Autoimmunes* (2012) o la jornada de portes obertes, amb l'objectiu fonamental de donar a conèixer l'especialitat de Reumatologia i els diferents serveis i unitats docents als metges acabats de llicenciar i futurs especialistes. Cal remarcar també l'acte d'homenatge als antics membres jubilats i a personalitats de la Reumatologia catalana com el doctor Jaume Rotés Querol.

A partir de l'any 2000, el programa anual de les sessions bimensuals va rebre l'acreditació docent per part del Consell Català de Formació Mèdica Continuada. Actualment, a l'any 2015, es treballa per elaborar un registre comú de malalts amb artritis crònica en tractament amb fàrmacs biològics amb una doble finalitat: disposar

d'uns marcadors de qualitat que serveixin com a estàndard i col·laborar amb l'administració sanitària per obtenir un registre d'aquests malalts.

Beques per a la recerca i la solidaritat

Les beques han estat un altre dels pilars fonamentals d'aquesta època. S'ha aconseguit incrementar notòriament la dotació per part de la indústria farmacèutica, mantenint en tot moment la independència deguda, la qual cosa ha permès continuar la convocatòria de beques per a treballs de recerca i d'estada a l'estranger, i emprendre altres projectes. Entre els més innovadors cal remarcar el projecte solidari impulsat per la doctora Isabel Rotés l'any 2007 i iniciat per la doctora Rosa Morlà a l'agost del 2008. L'objectiu del projecte va ser, tal com defineix la doctora Morlà, *"poder aportar una petita ajuda com a reumatòlegs al Tercer Món, sent conscients que l'especialitat no és de les més necessàries ni la que més impacte té en aquell àmbit, com poden ser altres especialitats quirúrgiques"*.

La doctora Isabel Rotés va fer de mediatadora amb l'Hospital de Sant Rafael, pertanyent a les Germanes Hospitalàries del Sagrat Cor, amb qui finalment es va fer la col·laboració. La doctora Morlà va poder treballar durant tres setmanes al *St. Francis Xavier Hospital* d'Assin Fosu, a Ghana (fig. 16 i 17), on també hi va col·laborar la doctora Rotés. A partir d'aquesta estada, es va establir una relació amb un metge nadiu, el doctor Dela, per obrir una consulta per a malalts de l'aparell locomotor. Posteriorment el doctor Dela va fer una estada de tres mesos a l'Hospital Sant Rafael de Barcelona per rebre una formació elemental i poder continuar el projecte (fig. 18). Altres reumatòlogues també han viatjat a Ghana.

Figura 16. Fotografia de l'estada de la doctora Rosa Morlà i la doctora Isabel Rotés a Ghana Font: Fotografia de Rosa Morlà (2010).

Figura 17. Fotografia de l'estada de la doctora Rosa Morlà i la doctora Isabel Rotés a Ghana Font: Fotografia de Rosa Morlà (2010).

Figura 18. Fotografia de l'estada del doctor Dela a l'Hospital de Sant Rafael de Barcelona. Font: Fotografia de Rosa Morlà

Anàlisi de la situació de la reumatologia catalana

Les juntes directives de l'últim decenni han continuat vetllant per saber l'evolució de l'estat de la reumatologia a Catalunya i s'han fet dos estudis més, l'any 2005 i al 2012^{14, 15}. La doctora Vera Ortiz-Santamaria i el doctor Alejandro Olivé van ser els encarregats de fer el de 2005 (el tercer en ordre cronològic), les conclusions del qual foren: 1) l'atenció reumatològica ha millorat en l'última dècada tot i constatar mancances en l'àmbit de l'assistència primària i en alguns hospitals; 2) la cobertura de l'atenció mèdica als malalts

14 Ortiz Santamaria V, Olivé A. *Estado de la asistencia reumatológica en el sector sanitario público de Cataluña*, ReumatolClin. 2005;1:211-7. - Vol. 1 Núm.4 [Citat: Desembre 2014] Disponible a: www.reumatologiaclinica.org/es/estado-asistencia-reumatologica-el-sector/articulo/13082475/

15 Grados D, Marsal S, Olivé A., *Asistencia reumatológica en el sector sanitario público de Cataluña: año 2012*. ReumatolClin. 2014;10:85-8. - Vol. 10 Núm.02 [Citat: Desembre 2014] Disponible a: www.reumatologiaclinica.org/es/asistencia-reumatologica-el-sector-sanitario/articulo/90277644/

reumàtics és molt desigual; 3) és notòria la manca de planificació sanitària de l'atenció reumatològica per part dels polítics o gestors responsables; 4) la milloria constatada és gràcies a la insistència i a l'esforç dels responsables de les diferents unitats de reumatologia dels hospitals de Catalunya; i 5) el coneixement d'aquestes dades per part de les autoritats sanitàries ha de permetre planificar adequadament l'assistència al malalt reumàtic per al futur.

El quart i darrer informe, dut a terme pels doctors Alejandro Olivé i Dolors Grados el 2012 arribà a les següents conclusions: 1) no hi ha hagut un augment significatiu del nombre de reumatòlegs que treballen al sector públic; 2) encara hi ha set hospitals a Catalunya sense reumatòleg i, mentre hi ha una limitació de l'activitat reumatològica a Girona, hi ha un estancament a Lleida; (3) la crisi econòmica ha comportat una rescissió d'un contracte i la manca de nous; (4) la via de formació majoritària és el sistema MIR; i (5) un augment de l'assistència privada compaginat amb la pública).

Assessorament a les institucions

A partir del tercer informe esmentat, el de l'any 2005 i tal com es va fer amb l'estudi de l'any 1997, es varen reiniciar els contactes amb l'administració. A primers de març de 2006 tingué lloc una reunió amb la doctora Maria Luisa de la Puente, Directora General de Planificació i Avaluació del Departament de Salut de la Generalitat de Catalunya, i els representants de la Societat Catalana de Reumatologia, els doctors Xavier Tena, Vera Ortiz i Raimon Sanmartí.

En aquesta mateixa trobada es va posar sobre la taula el document elaborat per la Conselleria de Sanitat sobre el "*Nou model d'atenció a la fibromiàlgia i la síndrome de fatiga crònica*" i, després d'analitzar-lo, la junta directiva va expressar la seva discrepància. Es va

argumentar que el model assistencial proposat no era l'adequat per atendre aquest tipus de malalts i es va suggerir que *“aquest model es fes només extensiu en determinades àrees sanitàries, en forma de programa pilot i amb una avaluació de la seva utilitat, ja que només així es podria conèixer la seva eficiència”*. Després de diverses esmenes al projecte, la Societat va decidir donar suport al pla.

El Departament de Salut va continuar centrant la seva atenció en la fibromiàlgia fins aconseguir que el Parlament de Catalunya instés al Govern, el maig de 2008, a partir de la resolució 203/VIII, a implantar un protocol per assegurar que *“el sistema públic de salut ha de proporcionar un bon diagnòstic diferencial i un bon tractament, en el camí de racionalitzar i millorar l'assistència de les persones afectades”*¹⁶. Aquest tema polèmic fou un dels focus d'atenció de la Societat, la qual actuava com assessora i en va fer un seguiment actiu. D'aquesta manera es van reactivar uns contactes amb l'administració que s'havien mantingut des de feia dècades, encara que poc fructífers. En una reunió amb responsables del Servei Català de la Salut es va fer palès el desencís dels reumatòlegs pel que fa a l'atenció primària reumatològica, com també que l'administració era més sensible a les pressions de les associacions de malalts, fetes en forma d'interpel·lació parlamentària i denúncia al Síndic de Greuges, que no pas a les reiterades converses mantingudes amb els anteriors presidents de la SCR *“sense que arribessin a fi de bé”*. No es deixaren de banda les inquietuds en relació amb la presència de reumatòlegs a la Universitat i altres de caire laboral.

L'any 2003 es va enviar una carta a la doctora Marina Geli, Consellera de Sanitat de la Generalitat de Catalunya, per sensibilitzar els

16 Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya. NÚMERO 269. Dilluns, 28 de maig de 2008. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: <http://www.parlament.cat/activitat/bopc/08b269.pdf>

organismes de govern de la importància de les malalties reumàtiques, evidenciant *“l’elevada càrrega econòmica i social i el seu impacte tant per als individus com per a la Societat”*. Aquesta fou una carta de suport a la iniciativa europea promoguda pel president d’EULAR, el professor Josef Smolen. Una missiva similar fou dirigida al Comissari d’Investigació de la Comissió Europea, el doctor Philippe Busquin. El president de la SER també va dirigir una petició al president del Govern, a la Ministra de Sanitat i als eurodiputats.

El *Pla director de malalties reumàtiques i de l’aparell locomotor* va ser l’altre motiu de reunions amb l’administració. Tot i que el Pla de Salut 2002-2005 ja definia com a problemes principals en l’àmbit de l’aparell locomotor la lumbàlgia, l’artrosi, l’osteoporosi, la fibromiàlgia i l’artritis reumatoide, no va ser fins l’any 2010 que es va presentar aquest pla director que tenia com a objectiu millorar l’atenció d’aquest tipus de malalts¹⁷. La Societat Catalana de Reumatologia ha estat implicada en tot moment en aquest projecte amb la doctora Marta Larrosa i el doctor Xavier Surís, els principals artífexs i codirectors del pla. Els dos metges també han participat posteriorment en l’elaboració del Pla de salut 2011-2015, en el qual s’ha inclòs una sèrie d’accions per ordenar l’assistència de les malalties de l’aparell locomotor i definir protocols d’actuació com en el cas de la lumbàlgia o la fractura de fèmur.

Els grups de treball

Una de les prioritats de la doctora Sara Marsal, presidenta de la SCR del 2009 fins el 2013, ha estat desenvolupar els grups de treball,

¹⁷ Salutweb.gencat.cat. Departament de la Salut. Generalitat de Catalunya. *Pla director de les malalties reumàtiques i de l’aparell locomotor*. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: http://salutweb.gencat.cat/ca/ambits_tematicos/linies_dactuacio/salut_i_qualitat/plans_directors/malalties_reumatiques_i_de_laparell_locomotor/que_es/

*“agrupacions de socis de la Societat Catalana de Reumatologia que tenen interès per treballar conjuntament en un aspecte concret de la reumatologia i que s’adhereix a la normativa de la Societat pel que fa al seu funcionament intern”*¹⁸. El seu objectiu és facilitar el treball de col·laboració entre els socis i recolzar la recerca de finançament. La doctora Teresa Clavaguera, secretària de la Societat, també va ser una de les impulsores d’aquesta iniciativa; es formaren tres grups de treball *Capicat* -grup de capil·laroscòpia periunguial-, *Ecocat* -grup d’ecografia osteoarticular- i *Oscat* -grup de patologia òssia-, coordinats inicialment pels doctors Moreno, De Agustín i Guañabens, respectivament.

També s’han elaborat documents de consens sobre la teràpia biològica a l’artritis crònica (2011 i revisat al 2013)¹⁹, el tractament amb àcid zoledrònic (2011)²⁰, i les teràpies biològiques i medicaments hospitalaris de dispensació ambulatoria en malalties sistèmiques (2014)²¹. Aquests consensos s’han divulgat adequadament i han marcat el posicionament de la Societat davant l’administració sanitària.

La majoria de conclusions d’aquestes activitats van ser tractades per les juntes liderades per la doctora Sara Marsal i, posteriorment, la doctora Núria Guañabens, presidenta de la SCR des de 2013. La relació entre la Societat i la pràctica privada i els efectes que pot tenir per al model sanitari han estat uns dels temes debatuts,

18 Screumatologia.org, *Normativa Grups de Treball Societat Catalana de Reumatologia*. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: http://www.screumatologia.org/pdfs/Normativa_GrupsTreball_SCR_Desembre11.pdf

19 Screumatologia.org, *Teràpia biològica a l’artritis crònica*. Document de consens. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: http://www.screumatologia.org/pdfs/Consens_TBiol_ArtritisCronica_SCR_Marc11.pdf

20 Screumatologia.org, *Tractament amb àcid zoledrònic*. Document de consens. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: http://www.screumatologia.org/pdfs/Consens_AcZoledronic_SCR_Abril11.pdf

21 Screumatologia.org, *Teràpies biològiques i medicaments hospitalaris de dispensació ambulatoria en malalties sistèmiques*. Document de consens. [Citat: Desembre 2014] Disponible a: http://www.screumatologia.org/pdfs/TB_MHDA_en_sistemiques_DEFINITIU.pdf

mentre que la situació dels metges residents s'ha tractat amb l'administració. Les doctores Núria Guañabens i Dacia Cerdá van reunir-se amb la subdirectora de l'Institut d'Estudis de la Salut per mirar d'incrementar l'oferta de formació de metges residents. Paral·lelament, una comissió formada per les doctores Núria Guañabens, Sara Marsal i el doctor Pere Benito van reunir-se diverses vegades entre l'any 2013 i 2014 amb el Conseller de Salut de la Generalitat de Catalunya, Boi Ruiz, per tractar diferents temes importants per a la reumatologia catalana com la manca de reumatòlegs a certs hospitals, un tema encara no resolt.

La Societat ha promogut la creació d'una plataforma informàtica per al registre d'aquests fàrmacs²², amb el vist i plau del Departament de Salut. Es tracta d'un dels nombrosos projectes que reflecteixen una vegada més el caràcter "científic i cohesionat" de la Societat Catalana de Reumatologia. Una Societat amb seu a l'Acadèmia²³ i amb més de 200 socis que treballen per millorar la reumatologia catalana que, segons digué el doctor Daniel Roig Escofet, fou "*el bressol de la reumatologia ibèrica*".

22 El projecte va estar impulsat pel Grup liderat per la comissió formada pels doctors Sara Marsal, Núria Guañabens, Xavier Tena, Raimon Sanmartí, Pere Benito i Joan Miquel Nolla.

23 L'Acadèmia de les Ciències Mèdiques i de la Salut de Catalunya i de Balears es va fundar l'any 1878 després de la unió de dues entitats, *El Laboratorio* i *l'Academia de Ciencias Médicas*. L'objectiu de l'Acadèmia ha estat sempre fer possible que la formació continuada arribi a tots els professionals de les ciències de la salut. La SCR sempre ha anat lligada a l'Acadèmia, que va fer possible la seva creació i ha albergat la seu social de la Societat des dels seus inicis.

Epíleg

El més de mig segle d'història de la Societat Catalana de Reumatologia ha estat marcat per quatre etapes principals:

- **Els inicis: 1947-1970**

Els metges catalans van mostrar una vegada més el seu caràcter pioner amb la fundació de la Societat Catalana de Reumatologia l'any 1947. Durant aquesta etapa es van desenvolupar les primeres activitats per fomentar el coneixement de la reumatologia.

- **La transició: 1970-1984**

Malgrat l'esforç de diversos membres, l'activitat de la Societat no era l'esperada. Durant aquest període, els presidents van intentar impulsar la Societat com també la participació i compromís dels seus membres.

- **La "refundació": a partir de 1984**

La presidència del doctor Rotés va marcar un punt d'inflexió en la història de la Societat Catalana de Reumatologia. Amb el disseny de les sessions matinals, es va impulsar un nou sistema de trobades i de compartir coneixements que s'ha mantingut fins l'actualitat.

- **Consolidació al nou mil·lenni**

Després de més de mig segle d'història, la Societat Catalana de Reumatologia s'ha consolidat en una societat cohesionada, que ha apostat pel rigor científic i docent, amb grups de treball dinàmics i la implicació de més de 200 reumatòlegs.

Annex

Llista de les juntes directives de la Societat Catalana de Reumatologia

Juntes directives	Curs 1951-1959	Curs 1959-1961
President: Vicepresident 1r: Secretari: Secretari d'actes: Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n: Vocal 3r: Vocal 4t:	R Cirera Voltà Pedro Barceló Torrent Lluís Sans Solá Antoni Carreras Bayés - Ramon Dalmases Gosé Josep Maria Vilaseca Sabater Bautista Plà Majó -	Agustí Pedro-Pons R Cirera Voltà Pedro Barceló Torrent Jaume Rotés Querol Ezequiel Batalla Boixet Bastos Ansart Lluís Gubern Salisachs Gironés Navarro Joan Gibert-Queraltó
	Curs 1961- 1963	Curs 1963- 1964
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari: Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Pedro Barceló Torrent Ezequiel Batalla Boixet Jaume Rotés Querol Josep Heredia Tovies Ezequiel Batalla Boixet Angel Santos Palazzi -	Pedro Barceló Torrent Antoni Serra Peralba Jaume Rotés Querol Josep Heredia Tovies - Angel Santos Palazzi Alfred Santamaria Agustí
	Curs 1964 - 1965	Curs 1965 - 1966
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Lluís Sans Solá Antoni Serra Peralba Josep Heredia Tovies Antoni Tomás Escué A Santamaria Agustí B J Molins Mató	Lluís Sans Solá Ramon Dalmases Gosé A Santamaria Agustí Antoni Tomás Escué Jordi Escarpenter Oriol Blas Llopis Faner
	Curs 1966 - 1967	Curs 1967 - 1968
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Lluís Sans Solá Ramon Dalmases Gosé A Santamaria Agustí Antoni Tomás Escué Jordi Escarpenter Oriol Enric Lience Duran	Lluís Sans Solá Antoni Carreras Bayés Antoni Tomás Escué Josep Heredia Tovies Jordi Obach Benach Enric Lience Duran

Juntes directives	Curs 1968- 1969	Curs 1969- 1970
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Antoni Carreras Bayés A Santamaria Agustí Antoni Tomás Escué Daniel Roig Escofet Joaquim Poal Manresa -	Antoni Carreras Bayés Jaume Rotés Querol Marcel Casademont Vilaseca Daniel Roig Escofet Enric Asensi Roldós -
	Curs 1970 - 1971	Curs 1971 - 1972
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	A Santamaria Agustí Jaume Rotés Querol Marcel Casademont Vilaseca Enric Lience Duran Joan Lluís Escayola Ritter -	A Santamaria Agustí Marcel Casademont Vilaseca Jordi Obach Benach Enric Lience Duran Joan Lluís Escayola Ritter M E Ribas Morales
	Curs 1972-1973	Curs 1973-1975
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Gaietà Alegre Marcet Marcel Casademont Vilaseca Jordi Obach Benach Enric Asensi Roldós Josep Maria Figueras Anmella M E Ribas Morales	Gaietà Alegre Marcet Josep Heredia Tovia Daniel Roig Escofet Jordi Obach Benach Josep Maria Figueras Anmella Marqués Catolí
	Curs 1975- 1976	Curs 1976- 1977
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Jordi Obach Benach Daniel Roig Escofet Enric Asensi Roldós Josep Valverde Garcia Ramón Figuls Poch J M Rodríguez Llano	Josep Heredia Tovia Daniel Roig Escofet Enric Asensi Roldós M E Ribas Morales Andreu Dauder Massuet -
	Curs 1977 - 1978	Curs 1978 - 1979
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Josep Heredia Tovia Lluís Alabart Ferré - M E Ribas Morales Andreu Dauder Massuet J M Rodríguez Llano	Lluís Alabart Ferré Ramón Figuls Poch Josep Valverde Garcia Ricard Cots Parcerisa Cayetano Alegre de Miguel Joan Dalmau Carolà

Juntes directives	Curs 1979 - 1980	Curs 1980 - 1981
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Lluís Alabart Ferré Ramón Figuls Poch J M Rodríguez Llano Josep Valverde Garcia Cayetano Alegre de Miguel M Paso Luna	Enric Asensi Roldós Josep Valverde Garcia J M Rodríguez Llano Cayetano Alegre de Miguel Pere Sanz Frutos M Paso Luna
	Curs 1981- 1982	Curs 1982 - 1983
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Enric Asensi Roldós J M Rodríguez Llano Pere Barceló Garcia Cayetano Alegre de Miguel Pere Sanz Frutos A Bastida González	Enric Asensi Roldós J M Rodríguez Llano Pere Barceló Garcia M Paso Luna J M Cowalynski Millan A Bastida González
	Curs 1983 - 1984	Curs 1984 - 1986
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Enric Asensi Roldós Pere Sanz Frutos Teresa Mariné Hernández M Paso Luna J M Cowalynski Millan Josep E Fernández Lecina	Jaume Rotés Querol Pere Sanz Frutos Teresa Mariné Hernández Jordi Carbonell Abelló M Paso Luna Josep E Fernández Lecina
	Curs 1986 - 1987	Curs 1987 - 1988
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Jaume Rotés Querol Pere Sanz Frutos Teresa Mariné Hernández Jordi Carbonell Abelló Xavier Tena Marsà Josep E Fernández Lecina	Enric Lience Duran Arturo Rodríguez Serna Jesús Rodríguez Moreno Jordi Carbonell Abelló Xavier Tena Marsà Pere Benito Ruiz
	Curs 1988 - 1989	Curs 1989 - 1990
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Enric Lience Duran Arturo Rodríguez Serna Jesús Rodríguez Moreno Jordi Carbonell Abelló - -	Enric Lience Duran Arturo Rodríguez Serna Jesús Rodríguez Moreno Jordi Carbonell Abelló - -

Juntes directives	Curs 1990 - 1992	Curs 1992 - 1993
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Arturo Rodríguez Serna Antoni Olmo Bru Jesús Rodríguez Moreno Jerónima Cañellas Rosa Garrigosa Tapiol Joan Maymó Guarch	Josep Valverde Garcia Alejandro Olivé Marqués Josep Blanch Rubio Francesc Xavier Arasa Favà Raimon Sanmartí Sala Joan Miquel Nolla Sole
	Curs 1993 - 1994	Curs 1994 - 1995
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Josep Valverde Garcia Francesc Xavier Arasa Favà Raimon Sanmartí Sala Lluís Pérez Edo Cayetano Alegre de Miguel Montserrat Centelles	Pere Benito Ruiz Miquel Sala Gómez Xavier Juanola Roura Lluís Pérez Edo Cayetano Alegre de Miguel Montserrat Centelles
	Curs 1995 - 1996	Curs 1996 - 1997
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Pere Benito Ruiz Miquel Sala Gómez Xavier Juanola Roura Montserrat Romera Baures Núria Guañabens Gay Maria Bonet	Maria Isabel Rotés Mas Joan Maymó Guarch Sara Marsal Barril Montserrat Romera Baures Núria Guañabens Gay Maria Bonet
	Curs 1997 - 1998	Curs 1998 - 1999
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Maria Isabel Rotés Mas Joan Maymó Guarch Sara Marsal Barril Antoni Daniel Roig Vilaseca Juan Cañete Crespillo Eduardo Kanterewicz	Jordi Carbonell Abelló Juan Cañete Crespillo Antoni Daniel Roig Vilaseca Eduardo Kanterewicz Marta Larrosa Padró Antoni Gómez Centeno

Juntes directives	Curs 1999 - 2001	Curs 2001 - 2003
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Jordi Carbonell Abelló Joan Miquel Nolla Sole Antoni Daniel Roig Vilaseca Eduardo Kanterewicz Binstock Marta Larrosa Padró Antoni Gómez Centeno	Xavier Tena Marsà Joan Miquel Nolla Sole Antoni Daniel Roig Vilaseca Eduardo Kanterewicz Binstock Xavier Suris Armangué Antoni Gómez Centeno
	Curs 2003 - 2005	Curs 2005 - 2007
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/Tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Xavier Tena Marsà Cayetano Alegre de Miguel Lourdes Mateo Soria Francesca Moyà Ferrer Xavier Suris Armangué Héctor Corominas Macias	Raimon Sanmartí Sala Cayetano Alegre de Miguel Lourdes Mateo Soria Francesca Moyà Ferrer Enric Casado Burgos Héctor Corominas Macias
	Curs 2007 - 2009	Curs 2009 - 2011
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Raimon Sanmartí Sala Jesús Rodríguez Moreno Teresa Clavaguera Poch Francesca Moyà Ferrer Enric Casado Burgos Rosa Morlà Novell	Sara Marsal Barril Jesús Rodríguez Moreno Teresa Clavaguera Poch Héctor Corominas Macias Alejandro Olivé Marqués Rosa Morlà Novell
	Curs 2011 - 2012	Curs 2012 - 2015
President: Vicepresident 1r: Secretari: Vicesecretari/tresorer: Vocal 1r: Vocal 2n:	Sara Marsal Barril Miquel Sala Gómez Alba Erra Duran Héctor Corominas Macias Alejandro Olivé Marqués M ^a Pilar Lisbona	Núria Guañabens Gay Miquel Sala Gómez Alba Erra Duran Eduardo Kanterewicz M ^a Pilar Lisbona Dacia Cerdá Gabaroi

Agraïments

Definir la història de la Societat Catalana de Reumatologia ha estat possible gràcies a l'arxiu del'Acadèmia de Ciències Mèdiques de Catalunya i de Balears, a les fonts citades al text i al testimoni de:

- Dr. Cayetano Alegre
- Dr. Pere Barceló
- Dr. Pere Benito
- Dr. Josep Blanch
- Dra. Dolors Grados
- Elena Granell
- Dra. Núria Guañabens
- Dr. Enrique Lience
- Dra. Sara Marsal
- Dr. Joan Maymó
- Dr. José Muñoz
- Dra. Rosa Morlà
- Patricia Planas
- Dr. Daniel Roig Escofet
- Dr. Daniel Roig Vilaseca
- Dra. Isabel Rotés

Societat Catalana de Reumatologia: més de mig segle d'història
Juny de 2015

Autors: Blanca Parés i Xavier Tena

Prohibida la reproducció parcial o total sense l'autorització de la Societat Catalana de Reumatologia